

EKSISTENCIALIZEM

eksistencializem (lat. existentia = bivanje, obstoj) filozofska smer, ki se ukvarja z vprašanji človekovega obstoja

Temeljni problem, na katerega opozarjajo eksistencialisti, je časovna omejenost in enkratnost človekovega bivanja ter neizbežnost konca - smrti. Znotraj te časovne omejenosti človek išče svoj smisel bivanja, ki pa je pogosto absurdno, odtujeno.

Dva eksistencializma :

- krščanski eksistencializem – S. Kierkegaard
 - humanistični eksistencializem – M. Heidegger
- **eksistencialistični nauk**: človek je svobodna eksistenca, določajo ga njegova dejanja → človek je individualno bitje s svojim posebnim individualnim bistvom
 - eksistencialistični filozofi: Søren Kierkegaard, Martin Heidegger, Karl Jaspers, Jean-Paul Sartre
 - v literaturi: Jean-Paul Sartre, Albert Camus

Søren Kierkegaard (1813-1855)

- danski filozof, pisatelj in teolog, utemeljitelj eksistencializma
- pisal je kritične spise o krščanstvu, religiji, morali, etiki in psihologiji
- rojen je bil v bogati trgovski družini v Københavnu;
- vzgojen je bil v strogem krščanskem duhu; oče je nanj prenesel lasten občutek krivde za smrt svojih bližnjih → Kierkegaard se je že kot otrok zavedal pomena smrti in kratkotrajnosti življenja
- *Dnevnik* – v svoj dnevnik je zapisal svoje vsakodnevne občutke, razglabljal o pomenu življenja, razvijal svojo filozofijo
- končal je študij teologije, vendar zaradi nestrinjanja s Cerkvijo nikoli ni postal duhovnik
- med študijem se je zaljubil v Regino Olsen, s katero sta se zaročila → zaradi lastnih kompleksov jo je tik pred poroko zapustil
- po razdrtju zaroke se je posvetil literaturi in filozofiji

Kierkegardova filozofija

- njegova filozofija temelji na krščanstvu in religiji
- izhajal je iz nasprotovanja romantični filozofiji in Heglu → noben miselni sistem ne more pojasniti enkratne eksistence posameznika
- zanimal se je za Sokratovo filozofijo in od nje prevzel ironijo kot način izražanja svojih filozofskih nauk
- Kierkegaardov pojem eksistence sestavljajo trije ključni elementi: **subjekt, svoboda in etično** → človek izbira med možnostmi, in njegove odločitve oblikujejo njegov jaz
- pomembno je najti »resnico zase« t.j. resnico, ki je pomembna za posameznika
- človek samega sebe, svoje bivanje doživlja ob sprejemanju **odločitev**
- »Resnica je subjektivna« – za obstoj pomembne resnice so osebne (posameznik jih doživlja popolnoma sam, svojo eksistenco kroji z lastnimi **izbirami**)
- menil je, da so stvari, ki jih ne moremo dojeti z razumom, nepomembne
- *strah* je nekaj pozitivnega, človeka spodbuja, da preide v višji stadij življenjske možnosti
- **3 stadiji eksistence**:
 - estetski stadij – živeti v trenutku in poskušati najti trenutno zadovoljstvo, užitek
 - etični stadij – strogo in resno življenje po moralnih pravilih

o religiozni stadij – najvišji stadij, krščanstvo;

- **zgodba o Abrahamu (Biblija)** : posameznik je popolnoma odgovoren za svoje odločitve in dejanja; Abraham bi lahko glasu Boga odgovoril na zelo različne načine, a se je odločil, da ga sprejme. S tem je podelil svojo avtoriteto božjemu ukazu.
- **pomembnejša dela:** *Ali-ali, Strah in trepet, Bolezen za smrt, Pojem tesnobe*

Edmund Husserl (1859-1938)

- nemški filozof in matematik, utemeljitelj fenomenologije
- rodil se je na Moravskem v Judovski družini → kasneje se je spreobrnil v protestantizem
- v Berlinu je študiral astronomijo, matematiko, fiziko in filozofijo; doktoriral je iz matematike
- za kratek čas je šel v vojsko nato pa se je posvetil filozofiji
- l. 1916 je postal profesor filozofije v Freiburgu
- o fenomenologiji je predaval v Londonu, Parizu, Berlinu in Pragi
- z vzponom nacizma je zaradi judovskih korenin izgubil ugled → od l. 1933 ni smel objavljati svojih del

Husserlova filozofija

- **fenomenologija** – filozofska smer, ki razume svet kot dan pojav (**fenomen**) in ga preučuje brez znanstvenih razlag
- Husserl je dejal, da je fenomen tisto, kar spoznamo kot lastno izkušnjo in kar doživljamo neposredno (je del našega prepričanja o svetu)
- Sstrinjal se je z Descartesovo filozofijo – izhodišče pojmovanja sveta je naša zavest
- njegov pristop k filozofiji je temeljil na raziskavi zavesti in njenih predmetov
- *Lebenswelt* (»življenjski svet«) – vsak pojav/fenomen, ki ga doživljamo, je del našega lastnega življenjskega sveta
- **pomembnejša dela:** *Logične raziskave, Ideje k čisti fenomenologiji in fenomenološki filozofiji, Prva filozofija*

Martin Heidegger (1889-1976)

- rodil se je v Badnu v Nemčiji v revni katoliški družini
- zaradi finančne stiske se je odločil za študij teologije v Freiburgu (stroške šolanja je krila Cerkev), vendar je kmalu zamenjal smer na filozofijo;
- njegov učitelj je bil Edmund Husserl, ki ga je seznanil s fenomenologijo → postal je njegov asistent in kasneje tudi samostojen predavatelj na univerzi
- l. 1933 se je pridružil nacistični stranki in postal rektor univerze v Freiburgu → javno se je odrekel svojemu profesorju Husserlu zaradi njegovega Judovskega porekla
- po vojni je imel prepoved predavanja ali učiteljevanja na nemških univerzah

Heideggerjeva filozofija

- ateistični eksistencialist, izhajal je iz Kierkegaardove filozofije
- od Husserla je prevzel fenomenološko metodo
- **Bit in čas (1927)** – njegovo najpomembnejše delo, v katerem je uporabil Husserlovo fenomenologijo in iskal odgovore na eksistencialistična vprašanja (npr. vprašanje o smislu biti); v njej je prišel do sklepa, da je eksistenca čas;

- analiziral je človekov položaj v družbi – naloga posameznika je, da poišče avtentični način osebne eksistence (se ne nanaša na družbeno, skupno eksistenco)
- čas nas potiska proti neznani prhodnosti – moramo se odločati, brez da bi imeli gotovost o izidih svojih odločitev → naša usoda sta občutek krivde in strahu
- nimamo zagotovila o tem, ali naše življenje ima sploh smisel
- **pomembnejša dela:** *Bit in čas, Kant in problem metafizike, Kaj je metafizika, Kaj je filozofija*

http://zofijini.net/modrost_eksistencializem/

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Eksistencializem>

http://www.dijaski.net/gradivo/slo_snk_eksistencializem_02?r=1